

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด
กรุงเทพมหานคร

Public Participation in Temple Development: A Case Study of Wat Phleng
Bangplatt District, Bangkok

¹พระมหาฉัตรชัย วัฒนสมบัติ, ²คุณหญิงณฐนนท ทวีสิน

¹Phramaha Chatchai Wasombut, ²Khunying Natthanon Thavisin

^{1,2}คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

^{1,2}Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

¹Corresponding author, e-mail: chatchaiwasombut@gmail.com

Received: September 13, 2025; Revised: October 05, 2025; Accepted: October 16, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด โดยเลือกกรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร และ (2) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด การวิจัยดำเนินการด้วยระเบียบวิธีแบบผสมผสานโดยประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนในพื้นที่แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีบังเอิญ จำนวน 379 คน และมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด พบว่า เป็นศูนย์กลางศาสนา วัฒนธรรม การศึกษา และชุมชน ทำหน้าที่ทั้งสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนาและเวทีสร้างความร่วมมือ อาคารสำคัญ เช่น โบสถ์ วิหาร และเจดีย์ สะท้อนคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พื้นที่ศาลาการเปรียญและลานวัดใช้จัดกิจกรรมประเพณี งานสาธารณะ และการเรียนรู้เชิงคุณธรรม วัดเพลงจึงเป็นโรงเรียนชีวิต ถ่ายทอดภูมิปัญญาและคุณธรรม การพัฒนาและบูรณาการศาสนสถานดำเนินโดยมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งการตัดสินใจ สนับสนุนทรัพยากร และลงแรงร่วมกับพระสงฆ์ สามเณร อาสาสมัคร และเยาวชน ทำให้วัดยังคงเป็นศูนย์กลางศาสนา วัฒนธรรม และกิจกรรมสังคมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การพัฒนาวัด; ประชาชน

Abstract

This research aims to study 1) the level of public participation in temple development, selecting Wat Phleng, Bangplatt District, Bangkok as a case study, and (2) approaches to promote public participation in temple development in the area. The research was conducted using a

mixed-method approach. The study population was residents in Bangphlat Subdistrict, Bangphlat District, Bangkok. Accidental sampling was used to sample 379 people, and 5 key informants were selected. The data collection tools included questionnaires and interviews. The statistics used for data analysis included means, standard deviations, and qualitative data analyzed using content analysis.

The research findings revealed: 1) the level of public participation in temple development, a case study of Wat Phleng, Bang Phlat District, Bangkok, was generally high; and 2) Promoting public participation in temple development reveals that temples serve as centers of religion, culture, education, and community, serving as both religious ceremonies and forums for collaborative efforts. Important buildings, such as churches, temples, and pagodas, reflect historical and cultural value. The sermon hall and temple grounds are used for traditional activities, public events, and moral learning. Thus, Wat Phleng is a school of life, imparting wisdom and morality. The development and restoration of religious buildings are guided by community participation, including decision-making, resource support, and collaborative efforts with monks, novices, volunteers, and youth. This ensures that temples remain sustainable centers of religion, culture, and social activity.

Keywords: Participation; Temple Development; People

บทนำ

วิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยมีลักษณะผูกพันอย่างแนบแน่นกับสถาบันศาสนา โดยเฉพาะ “วัด” ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางทางจิตใจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น การเข้าวัดของประชาชนมิได้มีเพียงจุดมุ่งหมายทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็นกระบวนการขัดเกลาจิตใจและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม วัดจึงทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรม และการสื่อสารของชุมชน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อประกอบกิจกรรมทางสังคมและศาสนาอย่างสม่ำเสมอ นอกจากบทบาทด้านศาสนาแล้ว วัดยังมีความสำคัญในฐานะศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนในหลากหลายมิติ เช่น การถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปะ วิชาชีพ การแพทย์แผนไทยรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนี้ วัดยังเป็นพื้นที่ในการจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์และงานประเพณีเทศกาลต่างๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี ความร่วมมือ และความต่อเนื่องของวัฒนธรรมชุมชนภายใต้กรอบแห่งคุณค่าทางศาสนา การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคสมัยใหม่ส่งผลให้บทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางของชุมชนลดน้อยลง วัดและสังคมไทยมีแนวโน้มที่จะแยกออกจากกัน ส่งผลให้ทั้งสองภาคส่วนประสบกับภาวะวิกฤตร่วมกัน กล่าวคือสังคมไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มของการขาดความสัมพันธ์ทางสังคมที่แน่นแฟ้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะเครียดและความโดดเดี่ยวในกลุ่มคนรุ่นใหม่ การฟื้นฟูบทบาทของวัดให้กลับมาเป็นศูนย์กลางของชุมชนในบริบทสังคมปัจจุบันจึงเป็นประเด็นสำคัญ วัดควรได้รับการพัฒนาให้เป็นพื้นที่แห่งการพักผ่อนทางจิตใจและปัญญา ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมที่สงบ ร่มรื่นและสะอาด เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามาปฏิบัติธรรม ชื่นชมสถาปัตยกรรมและโบราณสถานอันทรงคุณค่ารวมถึงได้รับฟังธรรมจากพระภิกษุที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมอย่างถูกต้องและลึกซึ้ง หากวัดสามารถปรับบทบาทให้ตอบสนองต่อความต้องการทางจิตวิญญาณของคนรุ่นใหม่ได้อย่างเหมาะสม จะสามารถทำ

หน้าที่เป็นพื้นที่สร้างสุข ที่ช่วยเยียวยาความเครียดและความแปลกแยกของผู้คนในสังคมร่วมสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ประเวศ วะสี, 2559: 4)

ในปัจจุบัน วัดในประเทศไทยบางแห่งมีแนวโน้มดำเนินกิจกรรมทางศาสนาที่มุ่งเน้นการดึงดูดศรัทธาของประชาชนด้วยวิธีการที่เน้นความเชื่อทางไสยศาสตร์ การอ้างอิงอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือการสร้างภาพของปาฏิหาริย์ เพื่อเป็นกลไกในการสร้างรายได้เข้าสู่วัด แนวทางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเบี่ยงเบนจากหลักคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธศาสนา ซึ่งเน้นการฝึกฝนจิตใจด้วยปัญญา ศีล และสมาธิ อันเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณธรรมภายในตามแนวทางของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การพัฒนาวัดในยุคปัจจุบันจึงควรยึดมั่นในหลักพระธรรมวินัยและมุ่งเน้นบทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรม โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตใจ ถวายทอดหลักธรรม จริยธรรม และความรู้ที่เกื้อหนุนต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและปัญญา (อนุวรรตน์ ศิลาเรืองอาไพ, 2559) ปัญหาที่พบได้อย่างต่อเนื่อง คือ พุทธศาสนิกชนจำนวนมากยังขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักธรรมคำสอน การเข้าวัดหรือปฏิบัติศาสนกิจส่วนใหญ่มักเกิดจากการปฏิบัติตามขนบประเพณีหรือแรงจูงใจทางสังคม มากกว่าการตระหนักรู้ในคุณค่าทางจิตวิญญาณของคำสอนในพระพุทธศาสนา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551) นอกจากนี้ ทักษะคติของประชาชนที่มองว่าการศึกษาระดับเป็นหน้าที่เฉพาะของพระภิกษุและสามเณร ได้ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของฆราวาสในกิจกรรมทางศาสนาลดน้อยลง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บทบาทของวัดในฐานะศูนย์กลางของชุมชนค่อยๆ ลดความสำคัญลงในสังคมร่วมสมัย ในขณะเดียวกัน วงการคณะสงฆ์ยังประสบกับปัญหาพระภิกษุบางรูปละเมิดพระธรรมวินัยอย่างร้ายแรง ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและศรัทธาของประชาชนต่อสถาบันศาสนาโดยรวมภายใต้บริบทของสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม วัดและพระสงฆ์จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและบริบทสังคมยุคใหม่ เพื่อให้สามารถธำรงไว้ซึ่งบทบาททางจิตวิญญาณอย่างมีคุณภาพ และสิ่งสำคัญ คือ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาวัดให้กลับมาเป็นศูนย์กลางของสังคมไทยอีกครั้ง โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างวินัย และศีลธรรมควบคู่กับการฟื้นฟูวิถีชีวิตไทยที่เชื่อมโยงกับวัด เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจและสังคม อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว (กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์ และพระมหาอรุณ ปญฺญารุโณ, 2563)

การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในท้องถิ่นควบคู่กับบทบาทเชิงรุกของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณ พุทธศาสนิกชนได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ ได้แก่ (1) การเผยแผ่ด้วยปริยัติ หรือการให้การศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เกิดองค์ความรู้และปัญญาที่สามารถพิจารณาได้ด้วยตนเอง (2) การเผยแผ่ด้วยปฏิบัติ หรือการทำให้ดู เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและแรงบันดาลใจแก่ผู้พบเห็น และ (3) การเผยแผ่ด้วยปฏิเวธหรือการมีความสุข ให้ประจักษ์ เพื่อก่อให้เกิดศรัทธาและแรงจูงใจในการปฏิบัติตามแนวทางแห่งธรรม (เบญจา มังคละพฤษ, 2552: 2) ทั้งนี้ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 ได้ขยายบทบาทของพระสงฆ์ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมผ่านการดำเนินงานด้านการศึกษาสงเคราะห์และสาธารณสงเคราะห์ พระสงฆ์จึงมีบทบาทเป็นผู้นำทางศีลธรรม ผู้ให้คำปรึกษาทางจิตใจ และผู้ส่งเสริมการศึกษาธรรมแก่เยาวชนในชุมชน (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2545) นอกจากนี้ พระสงฆ์ในชนบทมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน ผ่านกิจกรรมประเพณีทางศาสนาและวัฒนธรรมรวมถึงการสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียนและการเผยแผ่ธรรมในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ พระพยอม กลฺยาโณ ผู้มีบทบาทโดดเด่นในด้านการเผยแผ่ธรรม การปกป้องพระธรรมวินัย และการส่งเสริมพัฒนาอาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาส โดยใช้วัดเป็นพื้นที่การเรียนรู้และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็น

ถึงบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางสังคมที่มีส่วนสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตและจิตวิญญาณของประชาชน (กิตติทัศน์ ผกาทอง, 2560)

วัดเพลง ตั้งอยู่ในเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร เป็นตัวอย่างของวัดที่สร้างความศรัทธาและความผูกพันระหว่างพระสงฆ์กับชุมชนอย่างชัดเจน พระสงฆ์ที่ประจำอยู่ในวัดมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมกิจกรรมหลายด้านที่สนับสนุนการพัฒนาชุมชน ทั้งนี้ การดำเนินกิจกรรมเหล่านี้อาศัยหลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนในชุมชนทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคุณภาพชีวิตและความยั่งยืนของประชาชน โดยแนวทางการพัฒนาของวัดเพลงสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนที่เน้นการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และกลุ่มคนภายในชุมชน โดยวัดถูกยึดถือเป็นศูนย์กลางของกระบวนการพัฒนา ส่งเสริมศักยภาพของชุมชนทั้งในด้านการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และการพึ่งพาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ วัดเพลงจึงถือเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน และการพัฒนาวัดเพลงเกิดจากความร่วมมือของประชาชนในหลายมิติ ได้แก่ ด้านศาสนสถาน ด้านศาสนวัตถุ ด้านศาสนบุคคล ด้านศาสนธรรม และด้านศาสนกิจ ซึ่งช่วยสร้างความสามารถในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การมีส่วนร่วมดังกล่าวช่วยให้ประชาชนสามารถดำรงอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและสันติ พร้อมทั้งเน้นความยั่งยืนทางสังคมและการสาธารณสุขเคราะห้ทำให้วัดเพลงเป็นทั้งศูนย์กลางทางศาสนาและกลไกสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างบูรณาการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 14 ชุมชน มีประชากรรวมทั้งสิ้น 21,581 คน (สำนักงานเขตบางพลัด, 2566: 6)

2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย แบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) เพื่อให้หน่วยตัวอย่างมีโอกาสถูกสุ่มเท่าเทียมกัน ด้วยวิธีบังเอิญ ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 607-610) จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 379 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม เพื่อใช้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งในพื้นที่ศึกษา และเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ บทความวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงศึกษาการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการรวบรวมข้อมูลดังกล่าวมาประกอบในการสร้างเครื่องมือวิจัย จำนวน 379 ชุด เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การเก็บข้อมูลวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม จำนวน 379 ชุด เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ (1) แจกแบบสอบถามและชี้แจงพร้อมอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้องให้ตอบแบบสอบถามทราบ รวมถึงชี้แจงให้ทราบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ (2) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด ในเดือนมกราคมถึงกันยายน 2568 เพื่อให้ได้แบบสอบถามกลับมาครบถ้วนตามวันเวลาที่กำหนด (3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ และนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง กรณีแบบสอบถามไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะดำเนินการแจกแบบสอบถามใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน (4) นำแบบสอบถามที่ได้ นำไปจัดทำและเตรียมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางคอมพิวเตอร์ต่อไป

2) การเก็บข้อมูลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

การเก็บข้อมูลวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 5 ชุด เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะทำการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีเค้าโครงในการซักถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็น ซึ่งผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามสัมภาษณ์ในรูปแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) ที่มีคำถามแบบเดียวกันในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ (1) การเตรียมความพร้อมในการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่จะสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า (2) การติดต่อกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยทำการนัดหมายวันและเวลาในการสัมภาษณ์นอกจากนั้นยังจะต้องแจ้งผู้ให้สัมภาษณ์ได้เข้าใจและทราบถึงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย (3) การเตรียมแบบสอบถามการสัมภาษณ์ที่จะใช้สำหรับการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยจะต้องทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อใช้สำหรับการปรับตัว ทั้งนี้ยังรวมถึงการใช้ถ้อยคำ วาจา ในการสัมภาษณ์ให้มีความเหมาะสม (4) การสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะต้องสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตามแบบการสัมภาษณ์ที่ได้เตรียมไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามความต้องการกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งในการสัมภาษณ์นี้อาจมีทั้งการกรอกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์ ให้อยู่ในรูปแบบเอกสาร และขออนุญาตให้มีการใช้เครื่องบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์อีกด้วย (5) การตรวจสอบข้อมูลแบบสอบถามการสัมภาษณ์ว่ามีความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบว่าได้ทำการสัมภาษณ์ตรงตามประเด็นที่ต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครบทุกข้อหรือไม่

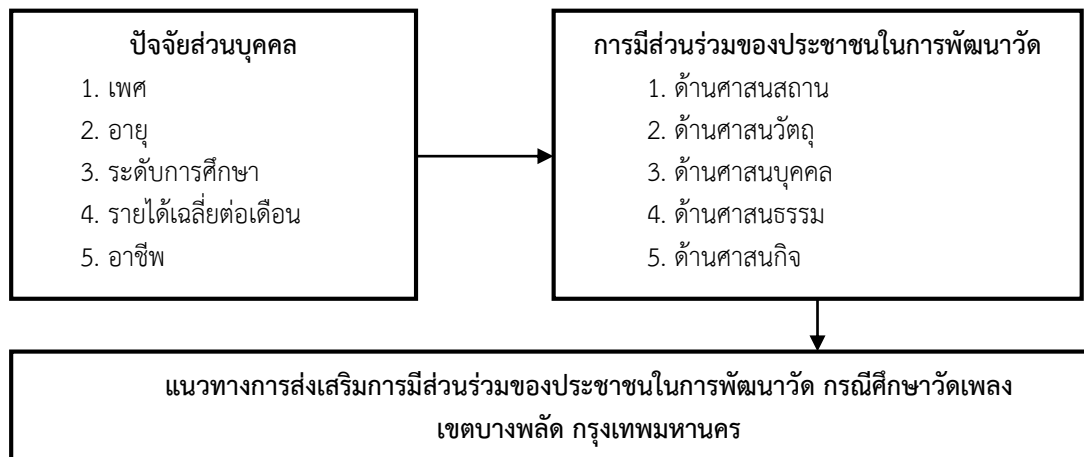
กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จากการเก็บข้อมูลของกลุ่มประชากร ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ชุมชนวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยผู้ศึกษากำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาตามแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของพระศาสนา (สถาบันพระสงฆ์สงฆ์, 2560: 19) มาประกอบเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม และสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านศาสนสถาน รองลงมา คือ ด้านศาสนบุคคล ด้านศาสนวัตถุ ด้านศาสนกิจ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านศาสนธรรม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านศาสนสถาน	3.98	.638	มาก	1
2. ด้านศาสนวัตถุ	3.89	.635	มาก	3
3. ด้านศาสนบุคคล	3.91	.760	มาก	2
4. ด้านศาสนธรรม	3.83	.796	มาก	5
5. ด้านศาสนกิจ	3.87	.644	มาก	4
รวม	3.88	.660	มาก	

2. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร ผลการสัมภาษณ์ พบว่า 1) วัดเพลงมีบทบาทสำคัญต่อชุมชนทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม การศึกษา และการพัฒนาสังคม ไม่เพียงเป็นศาสนสถานแต่ยังเป็น “ศูนย์กลางชุมชน” ที่เชื่อมโยงผู้คน อาคารเก่าแก่ เช่น โบสถ์ วิหาร และเจดีย์ เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ที่ภาคภูมิใจ

ขณะเดียวกันพื้นที่ศาลาการเปรียญและลานวัดใช้จัดงานประเพณีและกิจกรรมสาธารณะ วัดยังเป็น “โรงเรียนชีวิต” ถ่ายทอดคุณธรรมและภูมิปัญญา พร้อมเป็นเวทีสาธารณะสร้างความร่วมมือและความสามัคคีของชุมชน 2) วัดเพลงมีการพัฒนาและบูรณะศาสนสถานอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งด้านการตัดสินใจ การลงแรง และการสนับสนุนทรัพยากร ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน วัดได้ซ่อมแซมอุโบสถ วิหาร และศาลาการเปรียญ โดยคงความงดงามดั้งเดิมควบคู่การปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยให้ทันสมัย กระบวนการเปิดรับความคิดเห็นทุกกลุ่ม และได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและหน่วยงานท้องถิ่น สะท้อนการร่วมแรงร่วมใจอย่างแท้จริง 3) ศาสนวัตถุของวัดเพลง เช่น พระพุทธรูป เครื่องบูชา และอุปกรณ์พิธีกรรม มีคุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรม แต่หลายชิ้นเริ่มชำรุด จึงต้องบูรณะและดูแลต่อเนื่อง โดยอาศัยการสนับสนุนจากชุมชน ทั้งการบริจาคเงิน แรงงาน และการทำความสะอาด กลุ่มแม่บ้าน ผู้สูงอายุ และเยาวชนมีบทบาทสำคัญ กิจกรรมเยาวชนยังช่วยปลูกฝังความรักและความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรม ทำให้ศาสนวัตถุยังคงศักดิ์สิทธิ์และคุณค่าไว้ได้ 4) พระสงฆ์สามเณร และอาสาสมัครวัดเพลงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาวัด ทั้งด้านการเผยแผ่ธรรมะ การจัดกิจกรรม การดูแลศาสนสถาน และการเป็นผู้นำจิตใจของชุมชน อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชนอยากเห็น การมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ผ่านกิจกรรมอาสาสมัคร โครงการสร้างสรรค์และความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก เพื่อให้วัดยังคงเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชน 5) วัดเพลงเป็นศูนย์กลางอนุรักษ์ศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผ่านงานบุญและประเพณีต่างๆ โดยชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ทั้งการวางแผน เตรียมงาน และสนับสนุนทรัพยากร กิจกรรมยังปลูกฝังคุณธรรมและศรัทธาแก่เยาวชน ความร่วมมือดังกล่าวทำให้วัดเพลงมีชีวิตชีวา เป็นหัวใจและศูนย์กลางทางวัฒนธรรมของชุมชนอย่างยั่งยืน 6) วัดเพลงเป็นศูนย์กลางกิจกรรมเพื่อสังคมและการเรียนรู้ทั้งการสอนธรรมะ อบรมคุณธรรม ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ดูแลผู้สูงอายุ และอบรมเยาวชน ชุมชนร่วมแรงและสนับสนุนทรัพยากร แม้ยังมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร การสนับสนุนเพิ่มเติมจะช่วยเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางศาสนา การศึกษา และสังคมที่ยั่งยืน

กล่าวสรุปได้ว่า วัดเพลงถือเป็นศูนย์กลางสำคัญของชุมชนในหลายมิติ ทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม การศึกษา และการพัฒนาสังคม ไม่เพียงเป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา แต่ยังเป็นทำหน้าที่เป็น “ศูนย์กลางชุมชน” ที่เชื่อมโยงผู้คน อาคารสำคัญ เช่น โบสถ์ วิหาร และเจดีย์ นอกจากสะท้อนความงดงามทางประวัติศาสตร์และคุณค่าทางวัฒนธรรมแล้ว พื้นที่ศาลาการเปรียญและลานวัดยังใช้จัดกิจกรรมประเพณีและงานสาธารณะต่างๆ วัดเพลงจึงทำหน้าที่เป็น “โรงเรียนชีวิต” ถ่ายทอดคุณธรรมและภูมิปัญญา พร้อมเป็นเวทีสร้างความร่วมมือและความสามัคคีของชุมชน การพัฒนาและบูรณะศาสนสถานในวัดเพลงมีความต่อเนื่อง โดยเน้นหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งด้านการตัดสินใจ การลงแรง และการสนับสนุนทรัพยากร ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน อุโบสถ วิหาร และศาลาการเปรียญได้รับการซ่อมแซมและปรับปรุงให้คงความงดงามดั้งเดิมควบคู่การใช้ประโยชน์อย่างทันสมัย กระบวนการเปิดรับความคิดเห็นจากทุกกลุ่มประชาชน และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นสะท้อนถึงความร่วมแรงร่วมใจของชุมชน ศาสนวัตถุของวัด เช่น พระพุทธรูป เครื่องบูชา และอุปกรณ์พิธีกรรม มีคุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรม แต่หลายชิ้นเริ่มชำรุด จึงต้องได้รับการบูรณะและดูแลต่อเนื่อง โดยชุมชนมีส่วนร่วมทั้งด้านเงินแรงงาน และการทำความสะอาด กลุ่มแม่บ้าน ผู้สูงอายุ และเยาวชนมีบทบาทสำคัญ กิจกรรมเยาวชนยังช่วยปลูกฝังความรักและความรับผิดชอบต่อวัฒนธรรม และพระสงฆ์ สามเณร และอาสาสมัครวัดเพลงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาวัด ทั้งด้านการเผยแผ่ธรรมะ การจัดกิจกรรม การดูแลศาสนสถาน และการเป็นผู้นำจิตใจของชุมชน อย่างไรก็ตาม ผู้นำชุมชนต้องการเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ ผ่านกิจกรรมอาสาสมัคร โครงการสร้างสรรค์ และความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก เพื่อให้วัดยังคงเป็นศูนย์กลางทางศาสนาและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาบริเวณวัด มีสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม ส่งเสริมสภาพความเป็นปึกแผ่น และประชาชนมีส่วนร่วมในการปลูกสร้าง เช่น อุโบสถ กุฏิ ศาลา เมรุ วิหาร ห้องสมุด/พิพิธภัณฑ์ เจดีย์ รั้ววัด/กำแพงวัด ถนนและทางเท้าภายในวัด ไม่เพียงแต่การรักษาความสะอาดและความเรียบร้อยของบริเวณวัดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างและบูรณะสิ่งก่อสร้างสำคัญต่างๆ ของวัด ทั้งอุโบสถ กุฏิ ศาลา เมรุ วิหาร ห้องสมุด หรือพิพิธภัณฑ์ เจดีย์ รวมถึงรั้ววัดและกำแพงวัด ตลอดจนการปรับปรุงถนนและทางเท้าภายในวัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและความรับผิดชอบร่วมกันของชุมชนต่อการรักษาและพัฒนาศาสนสถาน อีกทั้งประชาชนยังมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางศาสนาและสังคม เช่น การทำบุญ การจัดอบรมธรรมะสำหรับเด็กและเยาวชน การจัดโครงการช่วยเหลือผู้ยากไร้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณสุขของวัด ทำให้วัดกลายเป็นศูนย์รวมของชุมชนที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในพื้นที่ การมีส่วนร่วมดังกล่าวยังสะท้อนถึงการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันของประชาชน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและความผูกพันทางจิตใจต่อวัด ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าวไม่เพียงส่งเสริมสภาพความเป็นปึกแผ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระใบฎีกาสุจินดา เตชวโร/วิเศษวงศา, สันญา เคนาภูมิ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร (2563) ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนเขตตำบลคูคต อำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนเขตตำบลคูคต อำเภอนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ดมีทัศนะต่อบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญโชค บุญมี และธนธำ วจนตระกูล (2564) ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด กรณีศึกษาวัดเพลง เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร สรุปภาพรวมจากคำสัมภาษณ์ทั้ง 5 คน วัดเพลงทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมจิตใจและวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งในเชิงศาสนสถานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม รวมถึงการเป็นพื้นที่กลางในการจัดกิจกรรมทางศาสนา สังคม และเป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญา ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคี ภาคภูมิใจ และมีคุณธรรมร่วมกัน และมีการดูแลและพัฒนาศาสนสถานอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักการอนุรักษ์ควบคู่กับการปรับปรุงเพื่อใช้ประโยชน์จริง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการตัดสินใจ การให้ข้อคิดเห็น การช่วยแรงงาน และการสนับสนุนทุนทรัพย์ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม และทำให้วัดยังคงเป็นศูนย์กลางของศรัทธาและกิจกรรมสาธารณะในชุมชน โดยมีความต้องการในการบูรณะและดูแลศาสนวัตถุที่มีทั้งความเก่าแก่และใช้งานอยู่เป็นประจำ การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งจากกลุ่มแม่บ้าน ผู้สูงอายุ เยาวชน โรงเรียน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งสามารถช่วยทั้งร่างกาย แรงใจ และทุนทรัพย์ เพื่อรักษาศาสนวัตถุให้คงคุณค่าและศักดิ์สิทธิ์ต่อไป อีกทั้งมีกิจกรรมและประเพณีสำคัญของวัดเพลง เช่น งานบุญประจำปี งานประเพณีสงกรานต์

แห่งเทียนพรรษา ลอยกระทง บวชสามเณรภาคฤดูร้อน และงานสวดพระมาลัย มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งใน เชิงการเข้าร่วมพิธี ซึ่งทำให้วัดและชุมชนมีความผูกพันแน่นแฟ้น และสืบสานวัฒนธรรมไปสู่คนรุ่นหลังอย่างมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวีเชียร วชิรธมโม, สมนึก กุลมณี, อังคาร กาญจนเพชร และพระครูสุตกิจสโมสร (2564) ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยยุคปัจจุบัน พบว่า วัดเป็นศูนย์ของผู้ปฏิบัติธรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อให้บรรลุพ้นทุกข์และสั่งสอนคนทั่วไปให้พ้นทุกข์ตามหน้าที่ การเทศน์สั่งสอนธรรมอันเป็นการเผยแผ่และสืบทอดต่อพระศาสนา เป็นหน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์ในการเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา พระสงฆ์มีบทบาทที่สำคัญต่อสังคมไทยมาก ทำให้ส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ได้มากยิ่งขึ้นและเป็นหลักฐานสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อทางพระพุทธศาสนา ความรู้ภูมิปัญญาที่ได้จากคัมภีร์โบราณดังกล่าว เป็นทั้งหลักพระธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาและศาสตร์ความรู้ต่างๆ จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและบ้านเมืองยิ่งขึ้นไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลำเงิน สุริยวงศ์, พุทธรักษ์ ปราบนอก และธนพลักษ์ ชามะรัตน์ (2565) ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองขอนแก่น พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทในฐานะผู้นำในการวางรูปแบบและนโยบายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน โดยพระสงฆ์จะเป็นผู้ตระหนักต่อปัญหาและนำพาชาวบ้านลงมือปฏิบัติอย่างจริงจังและขยายผลออกไปสู่ชุมชนในระดับครัวเรือน บทบาทในการอบรมสั่งสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมผ่านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อทำให้ชาวบ้านรู้และเข้าใจปัญหาและนำไปปฏิบัติต่อครัวเรือนตนเอง การจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนจะต้องมีการเข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนให้พระสงฆ์กับชาวบ้านได้มีโอกาสทำงานร่วมกันและพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน โดยจะต้องเปิดพื้นที่กลางให้วัด บ้าน พระสงฆ์และชาวบ้านได้แลกเปลี่ยน พูดคุย และสนทนากันอย่างตรงไปตรงมาและหาแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

องค์ความรู้ที่ได้

องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาวัด ซึ่งให้เห็นว่าการพัฒนาวัดไม่จำกัดเพียงการปรับปรุงสิ่งปลูกสร้างหรือศาสนวัตถุ แต่เป็นกระบวนการบูรณาการหลายมิติ ทั้งศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนบุคคล ศาสนธรรม และศาสนกิจ โดยประชาชนมีบทบาทสำคัญในฐานะหุ้นส่วนทางศาสนาและวัฒนธรรมในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างยั่งยืน

มิติของศาสนสถาน การบูรณะและซ่อมแซมอาคารเก่า โบสถ์ วิหาร รวมถึงการอนุรักษ์โบราณสถานและศิลปกรรม เป็นรากฐานในการคงคุณค่าทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกัน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและภูมิทัศน์ พร้อมการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น โซลาร์เซลล์ และกล้องวงจรปิด สะท้อนการผสมผสานความศักดิ์สิทธิ์กับความทันสมัย

มิติของศาสนวัตถุ เน้นการอนุรักษ์พระพุทธรูป เครื่องบูชา และวัตถุโบราณ ผ่านการซ่อมแซมด้วยวัสดุเหมาะสม การจัดทำทะเบียน และการระดมทุนแบบมีส่วนร่วม เพื่อรักษาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน

มิติของศาสนบุคคล เน้นบทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำชุมชน เผยแผ่พระธรรม และสร้างเครือข่ายกับประชาชน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพทางธรรมะและความรู้ร่วมสมัย การส่งเสริมคุณธรรมแก่เยาวชน และการใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแผ่

มิติของศาสนธรรมและศาสนกิจ ครอบคลุมการจัดกิจกรรมทางธรรมและพิธีกรรมที่เข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึง พร้อมเชื่อมโยงหลักธรรมกับการดำเนินชีวิต และกิจกรรมเพื่อ ซึ่งผู้วิจัยสามารถเขียนเป็นภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย
 ที่มา: พระมหาฉัตรชัย วะสมบัติ (2568)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) ศาสนสถาน: ประชาชนมีโอกาสดำเนินการในวัดสำหรับกิจกรรมทางศาสนา การศึกษา และกิจกรรมเพื่อสังคม ดังนั้น วัดควรจัดทำคู่มือหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เปิดช่องทางสื่อสาร เช่น เว็บไซต์หรือกลุ่มไลน์ รวมถึงประชาสัมพันธ์กิจกรรมอบรมธรรมะ นิทรรศการ และโครงการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อเพิ่มความรับรู้และการเข้าร่วม

2) ศาสนวัตถุ: การเข้าถึงข้อมูลทรัพย์สินภายในวัดยังน้อย วัดควรจัดทำบัญชีหรือแผนผังทรัพย์สิน พร้อมเผยแพร่ผ่านป้ายประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ และโซเชียลมีเดีย รวมถึงจัดกิจกรรมให้ประชาชนเข้าชม เรียนรู้ และเข้าใจคุณค่าและความสำคัญของศาสนวัตถุ

3) ศาสนบุคคล: การมีส่วนร่วมของกรรมการวัดและผู้นำชุมชนยังไม่เข้มข้น วัดควรสร้างเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่งเสริมการวางแผนและติดตามโครงการร่วมกัน และสร้างแรงจูงใจเพื่อเสริมความมุ่งมั่นและสามัคคี

4) ศาสนธรรม: การเข้าร่วมประชุมแก้ไขปัญหาของวัดยังต่ำ วัดสามารถจัดประชุมในเวลาที่เหมาะสม แจ้งข่าวล่วงหน้า เปิดโอกาสให้เสนอความคิดเห็น และสร้างแรงจูงใจ เช่น การมอบเกียรติบัตรเพื่อกระตุ้นการเข้าร่วมต่อเนื่อง

5) ศาสนกิจ: การปฏิบัติตามหน้าที่ที่มอบหมายยังไม่ทั่วถึง วัดควรจัดอบรมบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครและประชาชน จัดระบบมอบหมายงานตามความสามารถ ติดตามผล และให้กำลังใจ เช่น การประกาศเกียรติคุณหรือมอบรางวัล เพื่อเพิ่มความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรขยายกลุ่มผู้เข้าร่วมวิจัยและพื้นที่ศึกษา ควรพิจารณาขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมประชาชนในพื้นที่รอบวัดมากขึ้น รวมถึงศึกษาวัดอื่นๆ ในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาวัด ทำให้ผลการวิจัยมีความหลากหลายและสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาวัดได้กว้างขึ้น

2) การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านจิตสังคม ความรู้ความเข้าใจด้านศาสนา ทศนคติ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและวัด รวมถึงบทบาทของกรรมการวัดและผู้นำชุมชน เพื่อเข้าใจสาเหตุที่ประชาชนมีส่วนร่วมสูงหรือต่ำในแต่ละด้าน และนำไปสู่การออกแบบมาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม

3) การพัฒนาวิธีการวัดและเครื่องมือวิจัยให้เหมาะสม ควรปรับปรุงแบบสอบถามและเครื่องมือเก็บข้อมูลให้สามารถวัดความเข้มข้นและคุณภาพของการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ของวัดได้อย่างละเอียด เช่น การมีส่วนร่วมด้านศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนบุคคล ศาสนธรรม และศาสนกิจ พร้อมทั้งเพิ่มการใช้เทคนิคเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสังเกตการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและรอบด้านมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์ และพระมหาดรณ ปญญารุโณ. (2563). การส่งเสริมเครือข่ายจิตอาสาของพระสงฆ์ เขตภาคกลางตอนล่างในประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(7): 350-364.
- กิตติทัศน์ ผกาทอง. (2560). บทบาทผู้นำสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2): 441-452.
- บุญโชค บุญมี และธนัสถา โรจนตระกูล. (2564). การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านกล้วย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 6(3): 133-141.
- เบญจมา มังคละพฤกษ์. (2552). *พระกับการเมือง: หลวงตามหาบัวกับทักษิณ*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ประเวศ วะสี. (2559). *โครงการวัดสร้างสุข คนสร้างชาติพุทธศาสตร์สร้างใจ*. 18 มีนาคม 2559. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2554). *การเผยแผ่เชิงรุก*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- พระใบฎีกาสุนจินดา เตชวโร/วิเศษวงศา, สัณญา เคนาภูมิ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2563). บทบาทพระสงฆ์ต่อการพัฒนาชุมชนในทัศนะของประชาชนเขตตำบลคู่อี่ง อำเภอหนองฮี จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารวิชาการรัตนบุคย์*, 2(2): 60-72.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 11 ช่วงที่ 1. กรุงเทพฯ: บริษัท เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์จำกัด.
- พระมหาวิเชียร วชิรธมโม, สมนึก กุลมณี, อังคาร กาญจนเพชร และพระครูสุตกิจสโมสร. (2564). บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยยุคปัจจุบัน. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 3(6): 42-49.
- ลำเจียร สิริยวงศ์, พุทธิรักษ์ ปราบนอก และธนพลักษ์ ชามะรัตน์. (2565). บทบาทของพระสงฆ์กับการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนเมืองขอนแก่น. *วารสารวิชาการธรรมทรรณ*, 22(3): 221-233.
- สถาบันพระสังฆาธิการ. (2560). *เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตบางพลัด. (2566). *ข้อมูลทางกายภาพ*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://webportal.bangkok.go.th/bangphlat> [17 พฤศจิกายน 2567].
- อนูวรรตน์ ศิลาเรืองอำไพ. (2559). *โครงการวัดสร้างสุข คนสร้างชาติพุทธศาสตร์สร้างใจ*. 18 มีนาคม 2559. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.

